

Fugletrekket i Åkersvika naturreservat 2022

Av Jon Bekken

bmBilde

Statsforvalteren i Innlandet
Rapport nr. 3 | 2023

Forfatter: Jon Bekken
Tittel: Fugletrekket i Åkersvika naturreservat 2022

ISBN: 978-82-8410-035-7

Forsidebildet: Knekkand hann i Flagstadelvdeltaet øst for E6 den 6. juni 2022
Foto: Helge Kapelrud

© 2023 Forfatteren

Rapporten er lisensiert under «Creative Commons Navngivelse – Ikke Kommersiell – Del På Samme Vilkår 3.0 Norge»-
lisensen som er gjengitt her: <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/no/>

Biolog Jon Bekken, Åshøgveien 620, 2360 Rudshøgda
tlf. 47 28 44 88 E-post: JonBekken@broadpark.no

Tittel: Fugletrekket i Åkersvika naturreservat 2022	Emneord: Fugletrekk Våtmarksfugler Åkersvika naturreservat
Tellinger: BirdLife Norge, Hamar lokallag Rapport: Jon Bekken	Dato: Mars 2023
Oppdragsgiver: Statsforvalteren i Innlandet	Oppdragsreferanse: Marie-Louise Olsen

Sammendrag:

Tellingene av trekkende våtmarksfugler i Åkersvika naturreservat begynte allerede i 1974. Etter fem års opphold ble tellingene tatt opp igjen i 1984, og har deretter fortsatt etter samme metodikk. Antallet fugler som raster i området er avhengig av mange faktorer, som årstidenes gang, bestandsstørrelse, tilgang på egnet føde, vannstand, konkurranse med andre rasteplasser, og forstyrrelser fra folk og predatorer.

Som de foregående årene er tellingene i 2022 utført av en gruppe medlemmer av BirdLife Norge (tidligere Norsk Ornitologisk Forening), Hamar lokallag. Det ble gjennomført 25 tellinger på våren og 32 på høsten. Det er telt fugler i sju delområder, fra faste observasjonspunkter. Det er benyttet teleskop på stativ. Fra ca. 10. mai til slutten av juni var vannstanden i år den laveste i løpet av de seks siste årene. Noen par av både fiskemåke og hettemåke gikk til hekking i reservatet, og de som hekket høyest, fikk fram noen få unger.

Da telleresultatene ble summert opp, viste det seg at den klart mest tallrike arten som tidligere var stokkand, etterfulgt av kortnebbgås, kanadagås, krikkand og gråmåke. Mildværsperioder i mars bidro til at trekket av kortnebbgjess startet tidlig. Den første flokken på 80 ind. ble sett allerede 16. mars, og 5. april rastet ca. 5.000 ind. i område Espern ytre. Vadefuglene har vært fåtallige i mange år, men lav vannstand i midten av september falt sammen med brushanetrekket, og det ble sett flere av denne arten enn på mange år.

Den lave vannstanden i april førte til at område Espern indre var tørrlagte mudderflater med et elveløp gjennom. Da oppholdt de aller fleste fuglene seg utenfor reservatgrensa, i område Espern ytre. Fra litt ut i mai kom vannet innover i reservatet, og flokkene flyttet seg til i dette området.

En rekke mindre vanlige arter ble observert i løpet av sesongen, som stripegås, taigasædgås, tundrasædgås, tundragås, snadderand, amerikablesand og svartehavsmåke.

Hvert år blir observasjonene sammenfattet i en rapport (Kristiansen 2014, Bekken 2015-2022). Alle observasjoner blir vanligvis lagt inn i Artsobservasjoner samme dag som tellingene er utført. Leveransen består i tillegg til denne rapporten av et regneark med telleresultater for de 38 vanligste artene dag for dag delt på sju delområder.

Takk til Brit Rennemo og Morten Brandsnes for korrigerings og supplering av rapportteksten.

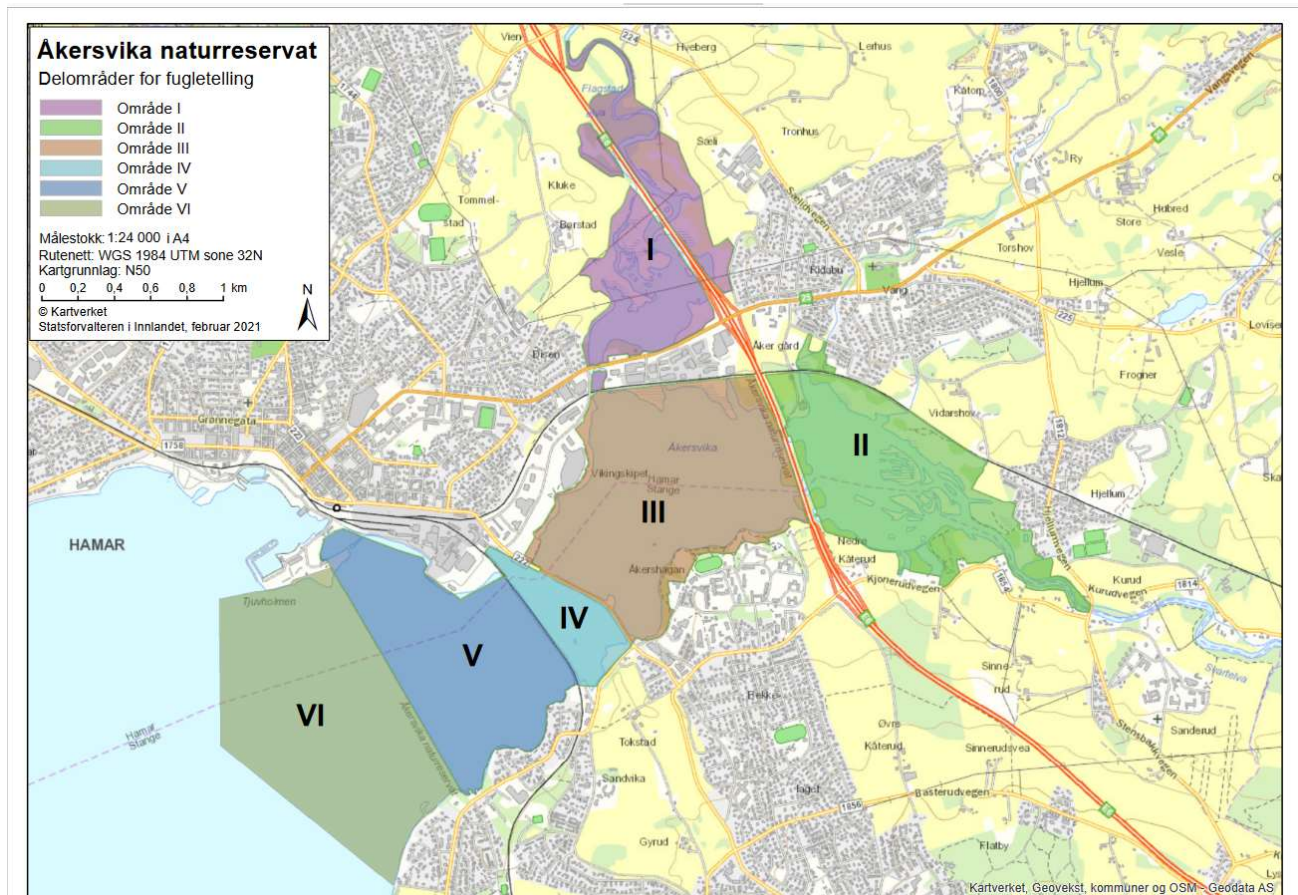
Innledning

Åkersvika er ei grunn bukt på østsida av Mjøsa, i kommunene Hamar og Stange i Innlandet. De to elvene Svartelva og Flagstadelva danner hvert sitt delta. Åkersvika blir via disse elvene tilført næringsstoffer fra frodig kulturlandskap på næringsrik berggrunn. Det bidrar til høy biologisk produksjon og stort artsmangfold.

Naturreservatet ble opprettet 26. juli 1974, med en utvidelse i 1984, og en justering av grensa i 1992 i forbindelse med bygging av skøytehallen Vikingskipet til de olympiske leker. Den 22. januar 2016 ble det areal som en firefelts E6 ville dekke tatt ut av reservatet med 126 dekar, og det ble lagt til nye 175,5 dekar, slik at verneområdet nå er på 4.238 dekar. Ved sommervannstand er ca. to tredeler av reservatet åpent vannspeil (Figur 1).

Våren 1974 tok fugleforeningen initiativet til mer systematiske registreringer av fuglelivet i Åkersvika. Denne første runden av trekktelegger varte til 1978. De to siste årene ble det også telt fugler under høsttrekket. For årene 1979 til 1983 foreligger det mer tilfeldige opplysninger om fugletrekket. Våren 1984 ble de systematiske tellingene tatt opp igjen, og de har fortsatt fram til i dag. Under vårtrekket har tellingene startet 1. april, og det har vært telt fram til 1. juni.

Høsttellingene har startet 1. august og har fortsatt til slutten av oktober, eller til is og kulde har sendt fuglene sørover. Fra 2003 til 2014 ble alle tellingene utført av Kjell A. Kristiansen (Kristiansen 2014). Fra våren 2015 har en gruppe medlemmer av BirdLife Norge, Hamar lokallag stått for tellingene. Telleteamet har i 2022 bestått av Grete Finstad, Brit Rennemo, Odd Erik Bergundhaugen, Morten Brandsnes, Per Jan Hagevik, Kjell Fjellsol, Kjell A. Kristiansen, Lars Kapelrud, Arnfinn Tøråsen og Jon Bekken.

Figur 1. Åkersvika naturreservat med de seks delområdene og de nye grensene fra 22. januar 2016.

Metodikk

Fra 2016 er den ytre delen av Åkersvika delt i tre; mellom bruene (IV i figur 1), ytre del av reservatet (V), kalt Espern indre, og nærmeste del av Mjøsa utenfor reservatgrensa, Espern ytre (VI). Etter hvert er også Flagstadelvdeltaet blitt delt i to områder, vest og øst for E6. Det er altså telt opp i sju delområder. I hvert av delområdene er det telt fra ett til tre faste observasjonspunkter, som er valgt slik at man har hatt best mulig oversikt, alt etter vannstanden. Det er benyttet teleskop på stativ. God sikt er en forutsetning for telling av fugler over til dels store avstander. En sjelden gang er det nødvendig å utsette telling pga. regn eller tåke.

Hvilke faktorer påvirker antallet fugler i Åkersvika?

Åkersvika er omringet av menneskelig virksomhet, og også i selve reservatet vil turgåere, folk som slipper løs hunder, fiskere på vandring mellom de tillatte fiskesonene, og kano- og kajakkpadlere påvirke hvor fuglene oppholder seg. I 2017 til 2019 medførte forberedelser og bygging av firefelts E6 forstyrrelser og store endringer i områdene langs traséen. Også naturlige faktorer påvirker hvor fuglene oppholder seg. Rovfugler vil kunne skremme fuglene mellom deltaene, og fra deltaene og ut til området ved Vikingskipet, og herfra ut til de ytre områdene.

Det antallet av en art vi observerer rastende er påvirket av en rekke faktorer. Vi kan dele dem inn i:

- Årstidenes gang; sein/tidlig vår, tidspunkt for islegging
- Faktorer knyttet til Åkersvika, som vannstand, tilgang på næring, og forstyrrelser fra trafikk, folk og predatorer
- Konkurransen fra andre rasteplasser
- Bestandsstørrelse

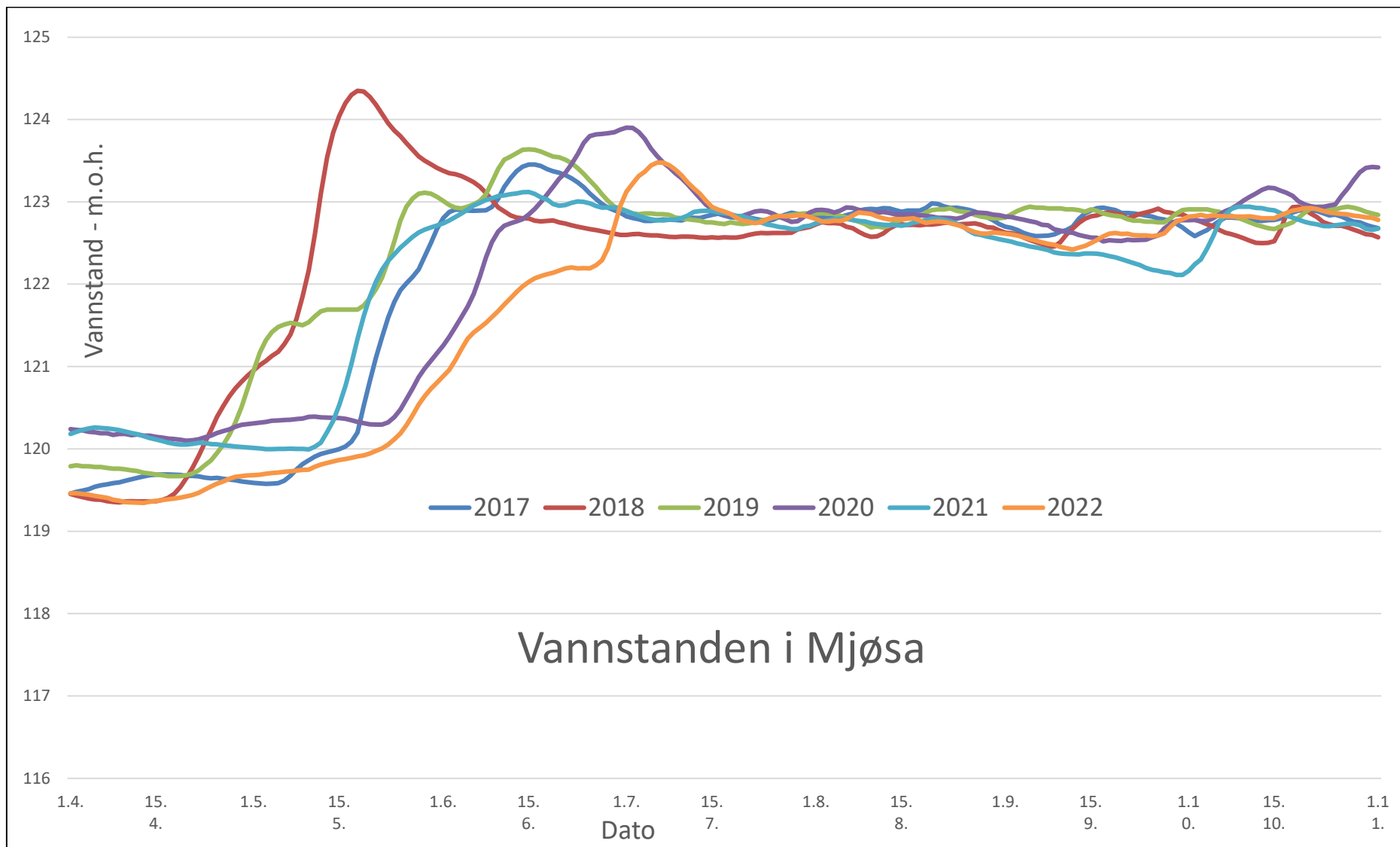
Vannstanden i Mjøsa

Figur 2 viser en sammenligning mellom vannstandsutviklingen i sommerhalvåret 2017 til 2022.

Når de første trekkende våtmarksfuglene ankommer i mars, er vannstanden lav. Det er vann kun i elveløpene, og mudderflatene er dekt av snø og is. Etter hvert smelter dette, og bunndyrene våkner fra dvalen. Dersom det blir en tørr vår, stopper aktiviteten av bunndyr i mudderet opp. Men når vannstanden gradvis stiger, blir forholdene gunstige igjen, og etter en tid kan vadefuglene finne føde videre innover på høyere nivåer i vika.

Når tellingene begynner i månedsskiftet mars - april, kan det fortsatt være temmelig vinterlig, eller våren kan ha meldt sin ankomst, og strandområdene og deltaene kan for en stor del være snø- og isfrie. I år var det et middels antall våtmarksarter til stede ved første telling, 17 arter, mot 22 i 2021 og bare 13 i 2020. Etter kraftig tapping av Mjøsa i løpet av vinteren og med moderate snømengder i fjellet, lot vårfloppen vente på seg. Vannstanden var svært lav utover til slutten av juni. Dette lokket en del fiskemåkepar til å hekke på steiner og tuer i de fleste av delområdene. Ved dammen i nord øst for E6 bygde også noen hettemåkepar reir. Noen få unger av begge arter kom etter hvert på vingene.

Dersom vannstanden er lav nok, kan man fra midten av juli og utover forvente rastende vadefugler på vei sørover. For å få blottlagte mudderflater med gode næringsforhold inne i de to deltaene, må vannstanden ned mot ca. 122 m o.h. Vannstanden kom i år ikke lavere enn 122,42 m, men det var likevel nok til at brushane og andre arter mellomlandet og utnyttet de gode forholdene.

Figur 2. Vannstanden i Mjøsa 1. april til 1. november i 2017 - 2022. Kilde: Glommens og Laagens Brukseierforening / Hafslund ECO AS

Resultater

Våren 2022 ble det gjennomført 25 tellinger i perioden 1. april til 31. mai, og på høsten ble det utført 33 tellinger fra 1. august til 25. november. Dersom vi ser vår og høst under ett, har vi en rekkefølge for de mest tallrike artene som vist i tabell 1. Mest tallrik (sum av antall observerte individer) var stokkand. Størst antall på en telledag under vårtrekket var 384 ind. den 5. april. Maksimum på høsten var 1.323 ind. den 4. november.

Store flokker av kortnebbgjess raster i reservatet både vår og høst. Om høsten finner de også noe mat i Svartelvdeltaet, men det meste av næringen finner de ute på åkrene både nær og lenger unna Åkersvika. Når det er mange gjess til stede, er det stadig små og store flokker som forflytter seg, og ikke sjelden skremmes de opp av turgåere, fiskere og kanopadlere. Arten ble sett på Hedmarken fra 12. mars til 7. mai. Hovedtrekket med flokker over 1.000 individer varte fra 23. mars til 9. april. Størst antall som rastet i reservatet var ca. 4.000 fugler i område Espern indre den 31. mars. Også under høsttrekket bruker gjessene Åkersvika, i år med opptil 820 ind. den 26. oktober. I 2020 var største antall 4.000 fugler som rastet i Svartelvdeltaet den 7. oktober. I 2021 var tallet beskjedent, maks. 203 ind. den 10. oktober.

Vadefuglene har vært fåtallige i mange år. Dette har sammenheng med både vannstand og bestandsstørrelse. Om våren er mudderflatene først tørrlagt, og når flommen først kommer, oversvømmes de raskt og blir utilgjengelige. Når vaderne trekker sørover igjen, er det som regel fortsatt høy vannstand og lite tilgjengelig føde. I år var det imidlertid en periode med blottlagte mudderbanker, fra ca. 20. september til 3. oktober. Det er også av stor betydning at bestandene er vesentlig mindre enn for 30-40 år siden. Mange av de artene som tidligere var tallrike i Åkersvika, har hatt stor bestandsnedgang og står nå på rødlista.

*Tabell 1. De ti tallrikeste artene under tellingene i Åkersvika 2022.
Tallene viser sum for observerte fugler på telledagene.*

Stokkand	18.455	Fiskemåke	2.311
Kortnebbgås	9.355	Hettemåke	1.507
Kanadagås	5.964	Grågås	1.382
Krikkand	5.250	Brushane	825
Gråmåke	2.444	Brunnakke	785

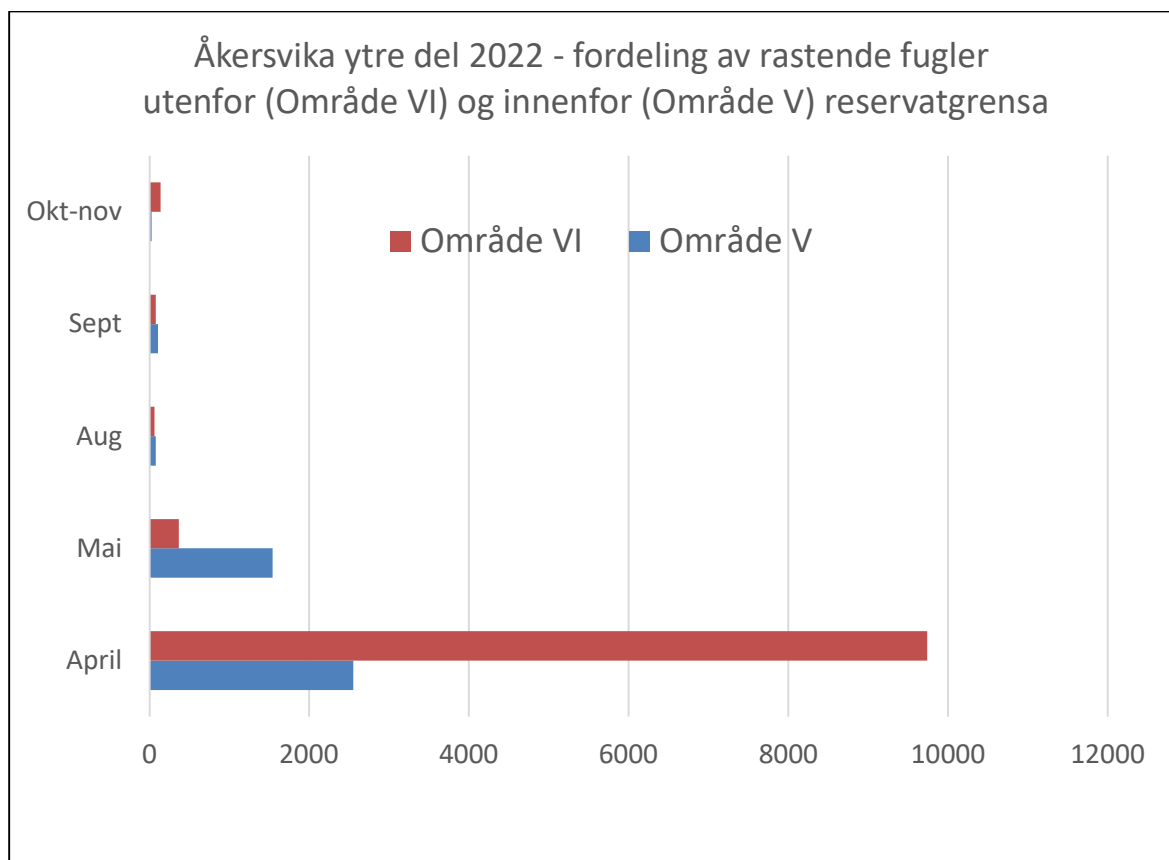
Av de artene som forekommer i noe antall, hadde grågås, tjeld og brushane de høyeste tallene vi har hatt i årene 2015-22.

Ved dammen i Flagstadelvdeltaet øst for E6 hekket både knoppsvane, sivhøne og sothøne vellykket. Også hettemåke og fiskemåke gikk til hekking ved denne dammen, og begge arter fikk fram noen få unger. Makrellternene synes ikke å ha hekket på de små holmene i Åkersvika i år, men på taket av Skeidar-bygget på Midtstranda hadde de unger den 8. juli.

Fuglenes bruk av ytre del av Åkersvika

Vi har også i år skilt mellom rastende fugler innenfor og utenfor reservatgrensa i den ytre delen av Åkersvika, delområde V Espern indre og delområde VI Espern ytre. Som vi ser av figur 3 er bruken av dette delområdet størst tidlig på våren når de andre delområdene først har is, snø og frossent mudder, og senere er tørrlagte og har lite næring for fuglene. I april ble 79 % (9.738 av 12.290 ind.) av fuglene sett i den ytre delen utenfor reservatgrensa. I mai steg Mjøsa gradvis og vannet kom innover i område V Espern indre. Da ble 81 % (1.544 av 1.911 ind.) sett innenfor grensa.

Under høsttrekket er de indre delområdene langt mer attraktive enn den ytre delen. Av det beskjedne antallet fugler i den ytre delen var det i år litt mer bruk av ytre del (282 mot 213 observerte individer).

Figur 3. Fordeling av rastende fugler innenfor og utenfor reservatgrensa for hver måned. Flokker som er på trekk over er ikke regnet med.

Fugletrekket i 2022 art for art

Beskrivelsen av forekomsten til hver enkelt art baserer seg dels på Hamar lokallags tellinger, dels på observasjoner som er lagt inn i Artsobservasjoner av lokallagets medlemmer og andre utenom de systematiske tellingene. Totalt er det lagt inn nesten 7.000 observasjoner fra Åkersvika naturreservat i 2022. Artsrekkefølge og artsnavn følger Artsdatabanken.no pr. mars 2023.

Etter artsnavnene står artenes plassering på rødlista, lista over truede arter i Norge (Artsdatabanken 2021). Hekkeplasser, rasteplasser og overvintringsområder til mange av våtmarksfuglene er under sterkt press. Hele 29 av de 70 artene som ble påvist i Åkersvika i 2022 står på rødlista. De ulike rødlistekategoriene er:

LC *Livskraftig*, ikke på rødlista

EN *Sterkt truet*

NT *Nær truet*

CR *Kritisk truet*

VU *Sårbar*

To av gåseartene står på fremmedartslista (Artsdatabanken 2018). Kanadagås er en innført art som står i kategorien SE *Svært høy risiko*, mens stripegås er en sjelden gjest som antas å være etterkommer etter rømte parkfugler. Den står i kategori LO *Lav risiko*.

Ei stripegås har oppholdt seg lenge i Åkersvika både i 2021 og 2022. Foto: Kjell A. Kristiansen.

KANADAGÅS (SE)

Arten var til stede fra 24. mars og utover våren med et største antall på 22 ind. den 9. april. Utover i mai avtok antallet, men sommerflokker av ikke-hekkende fugler besøkte vika uregelmessig, f.eks. 31 ind. den 18.6. og opptil 70 ind. fra 30.6. og utover. Fra slutten av august var det stadig over 100 ind. i Svartelvdeltaet, med høyeste antall 750 ind. her og 44 ind. ved Vikingskipet den 7.9. Fuglene hviler og overnatter i Svartelvdeltaet, og små og store flokker flyr til og fra på vei til matleting ute på jorder både nær og lenger unna vika. Ungekull ble ikke registrert i år. Den siste flokken (61 ind.) ble sett 20.11.

HVITKINNGÅS (LC)

De to første fuglene besøkte Espern indre (område V) allerede 27.3. Den 15.4. kom en flokk på 80 ind. til samme område, og to dager senere ble 91 ind. observert. Videre utover til 25.6 ble det av og til sett 1 til 5 ind. På høsten var deler av den flokken som gjerne holder til på Koigen i Hamar periodevis innom Svartelvdeltaet. Det største antallet var 220 ind. den 28.9. Den siste flokken på 150 ind. ble sett 14.10. På Koigen ble de siste fuglene (30 ind.) sett 21.10.

STRIPEGÅS (LO)

Et ind. besøkte Åkersvika en rekke ganger fra august til november i 2021, og trolig samme fugl besøkte Åkersvika også i år, først fra 1. til 7.6., så 13.8. og ganske sammenhengende fra 28.8. til 7.10. Den ble med få unntak sett i Svartelvdeltaet, og holdt seg stort sett sammen med kanadagjess.

GRÅGÅS (LC)

På våren var arten til stede særlig i Espern indre fra 23. mars til 17. mai, med maks antall 18 ind. den 14. april. På sensommer/høst ble arten sett fra 21. august til 26. oktober, oftest i Svartelvdeltaet. Maks. antall var 247 ind. den 5. oktober. Et par hekket i Flagstadelvdeltaet øst for E6 i 2019, men det var ingen tegn til hekking i 2020-21. I år hekket et par her igjen, og fikk fram to unger, som først ble observert den 19.5.

TAIGASÆDGÅS (EN)

To ind. ble observert i Svartelvdeltaet 24.10., og i perioden 26.10. til 12.11. ble 8 ind. regelmessig sett samme sted.

KORTNEBBGÅS (LC)

Den første flokken ble sett over Stangebrua allerede 16.3., før den fløy utover igjen i retning Stormjøsa. Den 24.3. trakk 150 ind. mot øst over område V, og et ind. ble sett rastende her. Dagen etter rastet 2.000 ind. her, og den 27.3. rastet hele 3.000 ind. I perioden 2. til 18.4. rastet småflokker og flokker opptil 200 ind. i samme område. Fra 20.4. til 2.5. ble 1 til 7 ind. sett i område V og VI og ved Vikingskipet. En enkeltfugl rastet i Svartelvdeltaet fra 31.8. til 11.9. Den 15.9. kom den første flokken på 25 ind. på høsttrekk. Antallet økte sakte utover til maks. 820 ind. den 26.10. Så seint som 6.11. var det fortsatt 670 ind. her, og den siste flokken på 300 ind. ble notert 12.11.

UBESTEMT TAIGA-/TUNDRASÆDGÅS

Et ind. ble observert i Svartelvdeltaet den 1.9.

TUNDRASÆDGÅS (VU)

Et ind. i Svartelvdeltaet 18.9. sammen med kortnebbgjess.

TUNDRAGÅS (LC)

Et ind. ble sett i område V sammen med fire kortnebbgjess den 28.4.

KNOPPSVANE (LC)

To til fire ind. ble sett i Svartelvdeltaet fra 18.3. og utover. De ble også sett i andre deler av reservatet. Etter hvert gikk for første gang tre par til hekking:

1. Et par i Kåteruddammen, de hadde 3 unger 14.6. Etter hvert ble antallet unger redusert til to.
2. Et par i dammen vest for Kåteruddammen. De hadde vandret ut i deltaet med 5 unger den 14.6. Fra 21.7. var antallet unger redusert til fire.
3. Paret i dammen øst for E6 i Flagstadelvdeltaet hadde 5 unger den 2.6. I august var antallet unger redusert til tre.

I tillegg var et ikke-hekkende par av og til innom Svartelvdeltaet. Utover høsten ble voksne og unger sett sammen og hver for seg i de fleste deler av reservatet. Så seint som 19.11. ble paret med fire unger sett i Svartelvdeltaet.

SANGSVANE (LC)

Arten blir sett på Hedmarken nesten hele året. Allerede den 2.3. ble 2 ind. sett i flukt i område Vikingskipet. Utover våren ble småflokker sett i ulike deler av reservatet fram til 17.4. Maks. antall var 28 ind. i område Vikingskipet 12.4. Videre utover til 30.5. ble 1-3 ind. sett ganske uregelmessig. Litt uventet ble 2 ind. sett i Svartelvdeltaet 24.6. og 1 ind. ved Vikingskipet 10.8. Fra 28. 8. ble arten

sett regelmessig, stort sett i Svartelvdeltaet. Høyeste antall var 51 ind. den 10.10. De siste fuglene, et par med en unge av året, ble sett 20.11.

GRAVAND (LC)

1-3 ind. ble sett noen få ganger i område V i ytre del av vika i perioden 2.4. til 16.5. På høsten var 1-2 ungfugler (1K) til stede stort sett i Svartelvdeltaet 24.8. til 16.9.

Ung gravand sammen med kanadagjess i Svartelvdeltaet 27. august 2022. Foto: John Apeland.

KNEKKAND (EN)

En hann ble sett i område Vikingskipet 1.5. og i Espern ytre 17.5. Et par holdt til i dammen øst for E6 i nord 4.-14.6. En hunnfarget fugl rastet i Svartelvdeltaet 14.9.

SKJEAND (VU)

Et ind. i Espern indre 22.4. og hele 3 par samme sted 1.5. Et par i område Vikingskipet 1.6. I Svartelvdeltaet ble 1-3 ind. sett ganske regelmessig fra 26.8. fram til 5.10. Den 29.9. ble 6 ind. observert. I dammen øst for E6 i nord holdt en hunnfarget fugl til 14.10 til 5.11.

SNADDERAND (NT)

En hunn ble observert i Espern indre 1.5. I Svartelvdeltaet ble en hann sett 9.6., og en hunn var samme sted dagen etter.

BRUNNAKKE (LC)

Arten var til stede under vårtrekket fra 26.3., og i år var arten også til stede hele juni måned. Maks antall i april var 12, i mai 14, og i juni hele 60 ind. den 28.6. Den 21.7. ble det observert 4 ind. Fra 10.8. var arten igjen til stede mer regelmessig, med økende antall, og maks. antall 80 ind. 15.9. De fire siste fuglene ble sett 9.11.

BRUNNAKKE x STOKKAND

En hann av denne kryssningen ble fotografert i Svartelvdeltaet 2.9.

AMERIKABLESAND

En hann ble oppdaget av Kjell A. Kristiansen i Svartelvdeltaet om morgenen 22.6. Fuglen ble sett av mange interesserte her og i område Vikingskipet fram til 30.6.

STOKKAND (LC)

Flokker har de siste årene vært til stede i Mjøsa hele vinteren. I januar-februar var 100-200 ind. til stede på Koigen i Hamar. Allerede 23.3. var 174 ind. på plass i Espern indre. Varierende antall rastet her og i de andre delområdene utover våren, med maks. antall 306 ind. den 3.4. Utover i mai var hovedtrekket over, men det var fortsatt en god del stokkender i området, f.eks. 66 ind. fordelt på alle delområder den 19.5. Videre utover var det stort sett ensifrede antall i de ulike delområdene. Men allerede i slutten av juli var det 80 ind. i Svartelvdeltaet, og den 14.8. hadde antallet økt til 200 ind. Utover høsten varierte antallet mye, fordi flokkene dels finner mat i reservatet, dels drar ut i åkerlandet rundt og spiser spillkorn og korn i felt med legde. Det vil si der åkeren har lagt seg pga. vind og regn. Største antall var ca. 1000 ind. 28.9. Så seint som 13.11. var det fortsatt 730 stokkender i Svartelvdeltaet.

Hekking: Det første kullet på to unger ble sett i dammen øst for E6 i nord den 30.5. Senere ble det sett kull på opptil 9 unger i samme delta vest for E6 og i Svartelvdeltaet.

STJERTAND (VU)

Denne arten er som regel fåtallig og holder seg oftest i stokkandflokkene. Et par ble sett 15.4., to par ble sett 1.5. og en hann ble sett 11.5. i område Espern indre. Den 27.5. ble en hann sett i område Vikingskipet. Under høsttrekket ble arten sett temmelig regelmessig fra 4.9. til 9.11. i Svartelvdeltaet. Maks. antall var 8 ind. Arten ble også så vidt sett i område Vikingskipet.

KRIKKAND (LC)

Under vårtrekket var arten til stede fra 23.3., først i ytre del av vika, senere i alle delområder. Maks. antall var 251 ind. i Svartelvdeltaet og til sammen 81 ind. i andre delområder den 21.4. Også i juni-juli var arten til stede, noen ganger opptil 15 ind. I august økte antallet på høsttrekk, til 144 ind. i Svartelvdeltaet 28.8. og til maks. 390 ind. den 7.9. Så seint som 16.11. var det fortsatt 16 ind. her.

TOPPAND (LC)

Arten var til stede på vårtrekk fra 13.4. til 1.6. De fleste vår-observasjonene var i ytre del av reservatet, med maks. antall 32 ind. den 1.5. Under høsttrekk var arten svært fåtallig til stede fra 10.8. til 6.11., med maks. antall 4 ind. den 4.9.

BERGAND (EN)

Det foreligger kun én observasjon, 1 ind. i Svartelvdeltaet 4.9.

SVARTAND (VU)

Kun to observasjon foreligger; en hunnfarget fugl i Svartelvdeltaet 24.10., og to hunnfargede samme sted 19.11.

KVINAND (LC)

Det var noen få kvinender i Mjøsa gjennom vinteren, og allerede 6.2. ble det observert to hanner i Espern indre. Først i april ble arten sett regelmessig i flere delområder, med maks. antall i Espern indre med 160 ind. 20.4. Utover høsten ble arten oftest sett i de to deltaene, mest i ensifrede antall, med maks. antall 13 ind. den 6.11. i Svartelvdeltaet. Den siste hannen ble sett i område Espern indre den 21.12.

Hekking: Fra 29. mai ble en hunn med 10 unger sett i Svartelvdeltaet. I dammen i nord på østsida av E6 ble et kull på 3 unger sett fra 5.6.

LAKSAND (LC)

Arten ble observert i reservatet hele sesongen fra 16.2. til 21.12. Maks. antall på våren var den 15.4. med til sammen 53 ind., med størst antall i område Espern indre. På høsten var antallet stort sett énsifret, med maks. antall 11 i område IV mellom bruene den 3.12.

Hekking: En hunn med 5 unger ble observert i Svartelvdeltaet 25.6., og hunn med 4 store unger ble sett i område Vikingskipet 16.7.

SILAND (LC)

Som tidligere har arten opptrådt fåtallig, på våren i perioden 26.4. til 26.6. for det meste i ytre del og ved Vikingskipet. Maks antall var 8 ind. den 11.5 i område Vikingskipet. Kun én observasjon på høsten; et ind. i Espern indre 14.10.

Hekking: En hunn med 10 unger i Espern indre 26.5.

Silandpar i område Espern indre 11. mai 2022. Foto: Kjell A. Kristiansen.

SIVHØNE (VU)

Arten ble observert fra 17.4. til 16.10. I dammen øst for E6 i Flagstadelvdeltaet var paret på plass 24.4. Her ble det først seint i sesongen sett to ungfugler. I Kåteruddammen i Svartelvdeltaet har fuglene rikelig med skjul, og blir ikke så ofte observert. Her ble paret sett 5.5. Etter hvert ble det også sett én unge her.

SOTHØNE (VU)

I år ble arten sett i dammen øst for E6 i Flagstadelvdeltaet fra 14.4. til 23.10. Paret var på plass 17.4., og de ble sett med 2 unger 2.6. Reirbygging ble observert 9.6., trolig forberedelser til et 2. kull. Først 28. august ble det igjen sett to store unger. Ved noen få anledninger ble det sett tre voksenfugler. Det ble kun gjort én observasjon utenfor denne dammen; et ind. i Svartelvdeltaet 2.6.

TRANE (LC)

Tranen bruker ikke Åkersvika i særlig omfang, det foreligger 7 observasjoner av 1-7 fugler i ytre del og Svartelvdeltaet i perioden 9.4. til 11.5. Etter det ble enkeltindivider sett 17.5., og 9. og 26.6.

DVERGDYKKER (EN)

Enkeltindivider ble sett i Svartelvdeltaet 4. og 17.9.

TOPPDYKKER (LC)

Det ble observert 7 ind. i område Espern indre den 14.4. I samme område 5 ind. 20.4. og 2 ind. 21. og 28.4. og 18.5.

HORNDYKKER (VU)

En ungfugl (1K) 25.7. og 2 ind. 2.11. i Svartelvdeltaet.

TJELD (NT)

Arten var til stede i reservatet fra 26.3. til 7.8. Tidlig i sesongen holdt fuglene til i område Espern indre, senere også mellom bruene og ved Vikingskipet. Det ble oftest observert 1-4 ind., maks. antall ind. var 9 den 16.4.

VIPE (CR)

Denne etter hvert kritisk truede arten ble observert på vårtrekk fra 2.4. og utover. Største antall var 23 ind. 8.5. og 22 ind. 19.5., begge dager med flest ind. i Svartelvdeltaet.

Hekking: Etter hvert gikk i hvert fall 3 par til hekking, i Flagstadelvdeltaet ble 4 unger sett 2.6., og i Svartelvdeltaet ble til sammen 6 unger sett 28.6. Utover høsten ble 1-5 ind. sett 25.8. til 17.9.

HEILO (NT)

I område Espern indre rastet 1-4 ind. 17.-20.4. Den 8.5. fløy en flokk på 40 ind. flere runder over Flagstadelvdeltaet før den så ut til å lande på åker nordøst for reservatet.

TUNDRALO (LC)

En ungfugl (1K) ble fotografert i Svartelvdeltaet den 4.9.

SANDLO (LC)

På vårtrekk rastet arten i alle delområder fra 13.4. til 22.5. Maks antall var 12 ind. den 19.5. Etter dette ble en enslig fugl sett til 11.6. På høsttrekk ble arten sett 10.8. til 16.9., maks. antall var 15 ind. 10. og 14.9. Sistnevnte dato også 1 ind. i område Vikingskipet.

DVERGLO (VU)

Arten ble sett under vårtrekket i ulike deler av reservatet fra 21.4. og utover. Maks. antall var 14 ind. delt på flere delområder den 8.5. Etter 2.6. ble det bare sett 1-2 voksne fugler.

Hekking: Et par hekket i Svartelvdeltaet, 2 unger ble sett den 16.6.

SMÅSPOVE (NT)

Denne arten har et ganske konsentrert trekk fra 1. til 19.5. De fleste observasjonene ble gjort i område Espern indre, og største antall var beskjedent i år, kun 12 ind. den 5.5. Ingen høstobservasjoner.

STORSPOVE (EN)

Arten rastet fra 14.4. til 22.5., de ble oftest sett i område Espern indre. Maks. antall var 85 ind. den 17.4. Den 22.-28.6. holdt 2 ind. seg i Svartelvdeltaet. Under høsttrekket var to fugler innom sistnevnte område og Vikingskipet den 24.8.

SVARTHLESPOVE (CR)

Åkersvika hadde besøk av tre forskjellige ind. i år. Den 26.-29.4. var en hann av underarten *islandica* innom. Den ble oppdaget på Espern indre, men dro samme dag til Flagstadelvdeltaet vest og ble der. Den 29.5. kom en hann av underarten *limosa* til Flagstadelvdeltaet og ble der til 2.6. Den 31.8. ble en ungfugl oppdaget i Svartelvdeltaet. Den ble der til 15.9.

LAPPSPOVE (LC)

To ind. rastet i område Espern indre den 17.4. Et ind. ble sett samme sted og mellom bruene videre til 29.4. Den 10.-11.5. ble et ind. sett i Espern indre og ved Vikingskipet.

BRUSHANE (VU)

Under vårtrekket ble 1-4 ind. sett fra 5. til 22.5. i flere av delområdene. Fra 21. til 28.6. ble 1-3 ind. sett for det meste i Svartelvdeltaet. Under høsttrekket var 4 ind. tidlig ute i Svartelvdeltaet 21.7. I år falt brushanetrekket sammen med lav vannstand inne i deltaene, og i perioden 24.8.-29.9. var arten uventet tallrik. I den perioden da vannstanden var lavest, 7. til 18.9., rastet det mer enn 100 ind. Maks. antall var 330 ind. i Svartelvdeltaet den 14.9.

TUNDRASNIPE (LC)

En ungfugl holdt til i Svartelvdeltaet 31.8.-14.9.

TEMMINCKSNIFE (LC)

Fra 10.-22.5. rastet opptil 7 ind. i ulike deler av reservatet. Den 18.5. rastet en flokk på 22 ind. i Svartelvdeltaet.

MYRSNIPE (LC)

Under vårtrekket 6.-26.5. rastet 1-7 fugler i område Espern indre og ved Vikingskipet. Den 27.6. besøkte 1 ind. Svartelvdeltaet. På høsten ble arten sett fra 31.8. til 25.9., oftest i Svartelvdeltaet og noen ganger i område Vikingskipet. Maks. antall var 31 ind. den 11.9.

DVERGSNIPE (LC)

Et ind. rastet i Flagstadelvdeltaet vest 30.5.-1.6.

Dvergsnipe i Flagstadelvdeltaet 1. juni 2022. Foto: Lars Kapelrud.

KVARTBEKKASIN (LC)

Et ind. i Flagstadelvdeltaet vest 25.9. og 1 ind. i Svartelvdeltaet dagen etter.

ENKELTBEEKKASIN (LC)

Dette er en art som bare i liten grad fanges opp når man teller fugler med teleskop. For det meste ferdes den godt kamuflert i høy vegetasjon, men den kan også gå ut på mudderflatene sammen med andre vadefugler. Den ble registrert med opptil 11 ind. fra 17.4. til 11.5. fordelt på flere delområder. På sensommer/høst ble den oftest sett i Svartelvdeltaet, fra 10.8. til 5.10., med maks. 18 ind. den 4.9.

STRANDSNIPE (LC)

Arten var til stede hele sesongen fra 26.4. til 11.9., innom alle delområder. I år var det mange observasjoner i juni, men bare tre i juli. Høyeste antall var 36 ind. den 17.5. fordelt på fire delområder.

SKOGSNIPE (LC)

Arten rastet under vårtrekk fra 13.4. til 17.5., fordelt på alle delområder. Enkeltfugler ble sett 31.5., 7.6. og 26.6., og 23.6. ble 2 ind. sett i Svartelvdeltaet. Maks. antall var 43 ind. den 24.4., fordelt på fem delområder.

RØDSTILK (NT)

Arten rastet under vårtrekk fra 21.4.-30.5. Det var stort sett lave antall, men den 16.5. var det 16 ind. i område Espern indre. Den 18. og 22.6. ble det igjen sett 1-2 ind. i områdene Vikingskipet og Svartelvdeltaet. Et ind. i sistnevnte område 5.9.

GRØNNSTILK (LC)

Arten rastet under vårtrekk fra 26.4. til 2.6. Flest fugler var det ca. 10.-20.5., med 50 ind. den 10.5. fordelt på tre delområder. Utover sommeren ble arten sett på fem datoer i juni, 2 i juli, 2 i august og 3 i september. Det er stort sett observert 1-2 ind., men 28. 6. ble det sett 13 ind. i Svartelvdeltaet.

SOTSNIPE (LC)

Et ind. ble sett i flere delområder 10.-12.5. To unge (1K) fugler ble observert i Svartelvdeltaet 3.9.

Sotsnipe ved båthavna i Sandvika 11. mai 2022. Foto: Kjell A. Kristiansen.

GLUTTSNIPE (LC)

Arten rastet på vårtrekk fra 24.4. til 30.5. Høyeste antall var til sammen var 16 ind. fordelt på tre delområder den 10.5. Utover i juni ble 1-2 ind. stadig sett i ulike delområder. I slutten av måneden ble det sett opptil 9 ind. Etter det kun to observasjoner av enkeltind. i august.

HETTEMÅKE (CR)

Arten ankom Åkersvika så tidlig som 17.3. med 3 ind. i område Espern indre. Høyeste antall var 77 ind. i samme område 3.5. Dette er færre fugler enn fjoråret (127 ind.), og omtrent likt med 2020 (78 ind.). Utover i juni søkte opptil 37 ind. næring i Svartelvdeltaet. Siste observasjon var 16.7. av to voksenfugler og fem ungfugler i område Vikingskipet.

Hekking: Ved dammen øst for E6 i Flagstadelvdeltaet gikk minst 4 par til hekking, og 2 unger ble observert den 1.6.

DVERGMÅKE (VU)

Kun én observasjon i år; en ungfugl (2K) i område Espern indre den 17.5.

SVARTEHAVSMÅKE

Trolig den samme ungfuglen (2K) som holdt til 6.-24.4. ved Koigen i Hamar var innom Espern indre den 5.5. og ble sett av flere.

FISKEMÅKE (VU)

Arten holder til rundt Hamar gjennom vinteren, i hvert fall så lenge det er åpent vann i Mjøsa. Ved Hamar brygge og Koigen er det mange som forer stökkender og andre fugler, og her ble det både ved årets start og årets slutt sett ca. 20-50 fiskemåker. I Åkersvika ble arten sett fra 6.2. til 20.11. Maks. antall på våren var 366 ind. den 26.4., med de aller fleste i Flagstadelvdeltaet vest. Under høsttrekket var største antall 50 ind. 18.9. i Svartelvdeltaet.

Hekking: Den lave vannstanden utover i mai lokket flere par til å forsøke seg på hekking på steiner og tuer både i Espern indre, mellom bruene, og i Flagstadelvdeltaet vest og øst. Den 16.6. ble to unger sett i Flagstadelvdeltaet vest, og senere to unger også i området øst for E6.

Fiskemåke på reir i nord øst for E6 9. juni 2022. Foto: Kjell A. Kristiansen.

SVARTBAK (LC)

Arten ble observert i lite antall fra 20.3. til 5.10., fordelt på alle delområder. Maks. antall var 5 ind. i område Vikingskipet den 30.5.

GRÅMÅKE (VU)

Arten holder til rundt Hamar gjennom vinteren, i hvert fall så lenge det er åpent vann i Mjøsa. En stor del av gråmåkene i Åkersvika er unge, ikke-hekkende fugler som hviler i de store åpne områdene, og som søker næring der de kan finne det; henlagt fangst etter sportsfiskere, spill fra næringsmiddelindustri, matrester i veikant og på søppelfyllinger, osv. Arten ble sett i varierende antall i alle delområder fra 2.2. til 20.11. Allerede 6.2. hvilte 147 ind. på iskanten i Espern indre. Maks. antall i mars-april var 359 ind. i område Vikingskipet og 61 ind. i Espern indre den 3.5. Fra juni og utover varierte antallet mye. Av og til rastet store flokker i Svartelvdeltaet, f.eks. 100 ind. 8.7. og 110 ind. 1.10.

SILDEMÅKE (LC)

Den tre første sildemåkene ble sett i Espern indre den 20.3. Arten ble sett i beskjedne antall gjennom hele sesongen fram til 28.9. Maks. antall var 20 ind. i Espern indre 8.4. og 23 ind. i Svartelvdeltaet 28.6.

Hekking: Trolig hekket arten på tak på Midtstranda også denne sesongen. Par med en flygedyktig unge ble sett i Flagstadelvdeltaet vest 14.8., og så seint som 16.9. ble en voksenfugl med en unge som ennå ikke kunne fly sett i område Vikingskipet.

MAKRELLTERNE (EN)

Arten ble sett i beskjedne antall fra 4.5. til 25.7. Utover i mai ble det sett 1 til 4 ind., og den 30.5. og også den 11.7. ble det sett hele 8 ind. i område Vikingskipet.

Hekking: Den 8.7. besøkte Arnfinn Tøråsen taket på Skeidar-bygget på Midtstranda. Her var det to store unger, og det kan ha vært flere. Fem voksne fugler varslet.

SMÅLOM (LC)

På våren ble overflygende fugler sett fra 26.4., og 1-3 rastende fugler ble sett i område Espern indre og Vikingskipet fram til 29.5. Den 29.6. lå det 2 ind. i område Espern indre, og 2 ind. lå i område Vikingskipet 16.7., og 1 ind. ble sett mellom bruene 25.7.

Smålom over område Vikingskipet 16. juli 2022. Foto: Kjell A. Kristiansen.

STORLOM (LC)

På vårtrekk ble 1-3 ind. sett fra 20.4. til 2.6. i Espern indre og ved Vikingskipet. Fra perioden 18.7. til 5.10. foreligger det ni observasjoner av 1-3 ind. delområdene Espern indre, mellom bruene og Vikingskipet.

STORSKARV (NT)

Allerede den 27.3. rastet en flokk på 30 ind. Det var nok fugler på trekk nordover. Videre utover til 19.5. ble det sett opptil 7 ind. De fleste observasjonene ble gjort fra 31.7. og utover til 16.11. Maks. antall var 15 ind. den 21.9. fordelt på fem delområder.

GRÅHEGRE (LC)

Arten er sett regelmessig i alle delområder i perioden fra 28.4. til 16.10. Det er stort sett observert 1-5 fugler, men 23. og 25.6. ble det sett 12 ind. i Svartelvdeltaet, og den 14.8. var det til sammen 13 ind. i de to deltaene. Videre utover høsten ble det sett færre hegrer, i oktober kun 1-2 ind.

FISKEØRN (VU)

Arten fisket i reservatet fra 19.4. til 28.6. Det ble i år bare sett enkeltindivider. Det ble gjort til sammen 24 observasjoner. Aktiviteten var vesentlig større i 2018 og 2019 med hhv. 67 og 70 observasjoner.

SIVHAUK (NT)

Hunnfargede og/eller unge fugler jaktet i Svartelvdeltaet og en gang i Flagstadelvdeltaet 23.8. til 14.9. Tolv observasjoner er få i forhold til 2017 (40 observasjoner) og 2018 (34 observasjoner).

HAVØRN (LC)

En voksen fugl, trolig samme individ, ble sett i Svartelvdeltaet 19., 20. og 24.9.

En ung sivhauk jakter i Svartelvdeltaet den 8. september 2022. Foto: Helge Kapelrud.

Litteratur

Artsdatabanken (2021). Resultater. Norsk rødliste for arter 2021.

<https://www.artsdatabanken.no/rodlisterforarter2021/Resultater>

Artsdatabanken (2018). Fremmedartslista 2018.

<https://www.artsdatabanken.no/fremmedartslista2018>

Bekken, J. 2015. Fugletrekket i Åkersvika naturreservat 2015. Rapport til Fylkesmannen i Hedmark. 15 s.

Bekken, J. 2016. Fugletrekket i Åkersvika naturreservat 2016. Rapport til Fylkesmannen i Hedmark. 16 s.

Bekken, J. 2017. Fugletrekket i Åkersvika naturreservat 2017. Rapport til Fylkesmannen i Hedmark. 18 s.

Bekken, J. 2018. Fugletrekket i Åkersvika naturreservat 2018. Rapport til Fylkesmannen i Hedmark. 18 s.

Bekken, J. 2019. Fugletrekket i Åkersvika naturreservat 2019. Rapport til Fylkesmannen i Hedmark. 20 s.

Bekken, J. 2021. Fugletrekket i Åkersvika naturreservat 2020. Rapport 3-2021 Statsforvalteren i Innlandet. 18 s.

Bekken, J. 2022. Fugletrekket i Åkersvika naturreservat 2021. Rapport 6-2022 Statsforvalteren i Innlandet. 19 s.

Kristiansen, K.A. 2014. Fugletrekket i Åkersvika Naturreservat 2014. Rapport til Fylkesmannen i Hedmark. 17 s.

Maartmann, E. 1974. Registrering av fuglelivet i Åkersvika 1974. *Kornkråka* 4 (nr. 3/4): 5-9.

